

CATALANISME AVUI

COMISSIÓ CREACIÓ, LLENGUA I CULTURA

FUNDACIÓ CATALANISTA

I DEMÒCRATA

FUNDACIÓ CATDEM

CONTINGUTS

PRÒLEG

pp. 4/17

INTRODUCCIÓ

pp. 18/22

**1. 1948-2008: UNA PERSPECTIVA POPULAR
DEL CATALANISME CULTURAL**

pp. 23/32

2. CONSIDERACIÓ SOBRE UN CONFLICTE LINGÜÍSTIC FICTICI

pp. 33/37

3. LA UNITAT LINGÜÍSTICA

pp. 38/44

4. UN PUNT I A PART: LA GLOCALITZACIÓ

pp. 45/47

5. UNA NOVA SOCIETAT CIVIL

pp. 48/50

6. CONCLUSIONS PROVISIONALS

pp. 51/53

MEMBRES DE LA COMISSIÓ CREACIÓ, LENGUA I CULTURA

pp. 54/58

SOBRE AQUESTA EDICIÓ

p. 57

PRÒLEG

LA CATALUNYA QUE DECIDEIX

El 20 de Novembre del 2007, Artur Mas va pronunciar la conferència «El catalanisme, energia i esperança per a un país millor». Tan bon punt va començar a parlar, i un cop aclarit que ningú no podia obviar que era secretari general d'un partit polític nacionalista, Convergència Democràtica de Catalunya, també va voler deixar clar allò que volia posar en marxa des d'aquell moment: «És des d'aquesta vivència i des d'aquest compromís que vull fer una invitació a la societat catalana, i sobretot a aquelles persones que comparteixen la inquietud i la voluntat de construir la nació catalana, a repensar, actualitzar, posar al dia i per tant en bona mesura a refundar el catalanisme com a font d'energia i pont d'esperança per a una Catalunya millor. Com tota invitació, aquesta també té un caràcter obert i integrador, i no pas tancat i exclouent.». Aquest és l'origen de la conversió de l'antiga Fundació Ramon Trias Fargas en l'actual Fundació Catalanista i Demòcrata, més coneguda com a CatDem. Per ser més exactes, la Fundació CatDem ha estat l'instrument que des del gener del 2008 fins a la publicació ha aplegat a diversos intel·lectuals i professionals per tirar endavant aquest encàrrec.

La política és, en general, poc reflexiva. Però la política catalana cada vegada ho és menys. És per això que cal agrair que una força política es decideixi a crear un *think tank* i que, a més, el deixi a mans de persones que no són militants del partit. De fet, la Fundació CatDem és el resultat d'una feliç coincidència entre l'interès de CDC a esbrinar per què malgrat ser la primera força de la cambra catalana, elecció rere elecció

anava perdent suport electoral, i la preocupació de diversos professors i intel·lectuals nacionalistes per la manca de respostes del catalanisme als reptes de la modernitat globalitzada. Si, com reconeix tothom que ha estudiat la qüestió, el catalanisme de finals del segle XIX i dels primers anys dels segle XX havia estat un dels motors del reformisme espanyol, en el sentit que hi va aportar la idea que Catalunya havia de ser la locomotora econòmica d'Espanya, però també el maquinista de la política de canvi, és ben lícit preguntar-se què havia de ser a principis del segle XXI i els anys a venir. El vell catalanisme havia estat, certament, un factor de modernitat a Espanya per moltes raons (entre elles per haver volgut exercir el dret de ciutadania, o sigui la democràcia, però, també, per haver reclamat una reorganització de l'Estat), calia que ara també ho fos per donar solucions a la societat complexa, plural i consolidada democràticament que és la Catalunya del tercer mil·lenni. Com reconeixia el mateix Artur Mas en la conferència esmentada: «El catalanisme nascut a mitjans del segle XIX, desenvolupat en el primer terç del segle XX i intensificat en el darrer quart del mateix segle, ha estat una història d'èxit. L'èxit es mesura sempre en funció de la consecució d'uns propòsits inicials. El catalanisme, en gran mesura, ha aconseguit el que es va proposar fa 100 o 150 anys. I ho ha fet enmig d'enormes dificultats, que en alguns moments podien semblar insalvables».

Quins eren aquests grans objectius? Doncs per dir-ho resumidament, la pervivència de la nació catalana mitjançant la recuperació de les institucions d'autogovern i la difusió d'una cultura nacional; el progrés econòmic i social dels catalans (o sigui, la modernització del país i el benestar de la societat) i la regeneració d'Espanya, sotmesa a la xacra d'un militarisme que no va permetre l'arrelament de la democràcia fins l'últim terç del segle XX. Precisament, la mort del general Franco va donar pas al període democràtic

més llarg de la història contemporània espanyola i catalana, el qual ha coincidit, a més, amb l'extensió del que anomenem globalització. Els canvis que han afectat tant a Espanya com a Catalunya han estat extraordinaris. I, és clar, això havia d'afectar, inevitablement, al model social que s'anava construint. L'entrada d'Espanya a l'OTAN i a la UE; el canvi de model productiu que ha experimentat Catalunya i Espanya en aquests anys i els desenvolupament de l'Estat de les Autonomies, el que ha permès construir l'autogovern català amb més o menys eficàcia, va refer l'escenari espanyol i, en conseqüència, també el paper del catalanisme Catalunya enfora i, també, Catalunya endins. Dit d'una altra manera, el somni noucentista de bastir una cultura nacional sota l'advocació del classicisme, però europea i moderna, al costat de l'ideal de la Catalunya ciutat, és clar que ha arribat al seu límit. La Catalunya moderna és obra, doncs, en primer lloc, d'aquest moviment, perquè va trobar l'acompanyament polític necessari per tirar endavant el seu programa.

Però la Catalunya d'ara mateix té poc a veure amb allò que ha estat central en la reivindicació del catalanisme almenys del 1906 en endavant. Hi ha polèmiques, com per exemple la del bilingüisme, o sigui la convivència del català i el castellà, que han caducat perquè la realitat s'ha transformat de tal manera, que és ridícul continuar aquest debat en els mateixos termes. Si a la ciutat de Barcelona és cert que es parlen 300 llengües diferents, com han provat estudis universitaris ben solvents, quin sentit té entestar-se repetir un debat que ja no és real? La Catalunya del futur no serà mai més ni monolingüe ni bilingüe, serà, en tot cas multilingüe. De la mateixa manera, la diversitat religiosa, que ja era present a Catalunya per bé que no d'una manera tan intensa, també serà una de les característiques del futur que ens espera. Per tant, en aquest context, que és ben diferent al que podia imaginar Eugeni

d'Ors, cal determinar quin paper tindrà la llengua pròpia de Catalunya i què s'ha de fer perquè sobrevisqui en contacte amb les altres llengües presents al país. I així amb tot.

La Fundació CatDem porta dos anys duent a terme un procés de reflexió sobre el futur de Catalunya des de la perspectiva del catalanisme, l'ideal democràtic i la llibertat. Des del mes de gener del 2008, doncs, aquesta tasca ha consistit a constituir diversos grups d'experts per intentar repensar el discurs catalanista, adaptant-lo a les noves realitats del segle XXI, i, també, a les necessitats de regeneració política, que és el que reclama insistentment la societat catalana actual. Així, hem tingut Comissions que han reflexionat al voltant de temes com la cultura i la identitat catalanes, la presència de la dona en la societat, la projecció internacional de Catalunya, les polítiques de memòria històrica, la immigració, etcètera. A la vegada es van constituir tres Àmbits de Pensament centrats a debatre sobre el posicionament de Catalunya en un món globalitzat (La Catalunya Global), les infraestructures, els models productius i mediambientals a Catalunya (La Catalunya en Xarxa) i els aspectes socials i els valors compartits entre la ciutadania del nostre país (La Catalunya Plural).

Què cal fer per garantir una presència important de Catalunya al món durant les properes dècades? Com podem enfortir la projecció exterior del nostre país en els àmbits empresarial, científic, tecnològic, cultural, de la cooperació al desenvolupament, esportiu, etc.? Pot esdevenir Catalunya un actor veritablement rellevant en l'escenari internacional? Què cal fer per aconseguir-ho? Una dotzena d'experts en diverses disciplines, amb sòlides trajectòries professionals i valuoses experiències personals, ha estat treballant durant més d'un any en

l'Àmbit de la Catalunya Global amb l'objectiu de respondre les preguntes anteriors. El resultat final d'aquest procés de reflexió col·lectiva ha quedat recollit en el conjunt d'articles que es poden llegir en el primer dels volums i, més sintèticament, en 48 propostes estratègiques, de país, amb un horitzó a mig i llarg termini. Entre aquestes propostes, en destaquen les següents: La presència exterior de Catalunya és una conseqüència directa de la seva realitat interna. Catalunya només podrà tenir un rol destacat a nivell internacional si té èxit com a país. Cal estimular el desig i la recerca d'excel·lència (a partir de l'esforç, el mèrit i el reconeixement de la qualitat) en tots els àmbits de la societat, com una aposta generalitzada de país, no només reservada a una elit. És necessari millorar l'educació, així com també el nivell d'exigència en la formació dels recursos humans, promovent les vocacions científicotècniques, fomentant l'esperit emprenedor i aconseguint que la societat catalana esdevingui angloparlant. En el terreny econòmic, cal assumir un model de competitivitat responsable i sostenible, de manera que la generació de riquesa no vagi en detriment de la cohesió social i l'equilibri ambiental. Amb relació a les TIC, cal impulsar un gran projecte, conjuntament entre el Govern i la societat civil, per facilitar l'accés de la fibra a totes les llars de Catalunya. Cal enfortir el rol de la societat civil catalana, especialment a nivell internacional, fent de la Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes (FOCIR) un instrument fonamental de coordinació i impuls.

Pel que fa a l'Àmbit de la Catalunya plural, els experts que han participat en l'elaboració dels materials que s'apleguen en el segon volum han volgut destacar que, al segle XXI, la identitat nacional de Catalunya està plenament consolidada en el context de la seva innegable pluralitat. "Pluralitat" no és un concepte antònim de la noció d'"identitat". L'actitud

estrictament resistencialista a què s'ha vist obligada la cultura catalana al llarg de molts períodes de la seva història ha generat, tanmateix, una explicable hipersensibilitat cap a qüestions identitàries, sobretot lingüístiques. Convé assumir aquest llegat, però també actualitzar-lo i modular-lo proactivament per tal d'avançar cap a una plenitud nacional que sigui coherent amb la realitat plural del país.

Una societat pluralista permet que els seus ciutadans, essent iguals en drets, puguin gaudir d'espais vitals de diferenciació i puguin professar codis morals diversos. El reconeixement de la diferència no implica necessàriament l'atomisme social, ans al contrari: només ens podem diferenciar individualment des d'un marc col·lectiu de valors compartits. El liberalisme ha estat un bon defensor de la igualtat política de drets, i el socialisme ha estat bon defensor de la igualtat social de drets. Però ni el liberalisme clàssic ni el socialisme han sabut encabir eficaçment la diferència —lingüística, de gènere, religiosa o de qualsevol altra índole— ni fer efectiu el seu reconeixement polític. Aquest reconeixement va inevitablement lligat a la defensa del pluralisme. La llengua ha estat i continua essent el tret distintiu de la identitat catalana, però cada cop són més els catalans de parla castellana, i també d'altres llengües, que se senten nacionalment identificats i políticament compromesos amb les aspiracions de sobirania del país. Convé recordar que segons la rigorosa Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població de 2008 el català ja no és la llengua majoritària a Catalunya, ni com a llengua inicial ni com a llengua d'ús.

Entre les eines essencials per gestionar el pluralisme hi ha les que proporciona l'ordenament jurídic, que acota amb més o menys precisió el marc en què es reconeix, respecta i promou. Lacomodació

de la pluralitat va més enllà, en aquest sentit, de l'esfera estrictament política o cultural: requereix també una legislació adient que la faci efectiva. Existeixen nombrosos estudis acadèmics relacionats amb la realitat plural del Quebec, Flandes, Escòcia, etcètera, que poden ser de gran utilitat a l'hora de contextualitzar correctament el tema, malgrat que els condicionants específics de cada lloc, i de manera especial els lingüístics, no permeten l'establiment de generalitzacions que resultin políticament operatives.

En la mesura que les identitats són construccions humanes, resulta lícit posar de manifest els seus orígens reals; i en la mesura que la percepció de la pluralitat no és tampoc una espècie de veritat objectiva, sinó que obeeix a contingències variadíssimes, convé igualment ubicar-la en el mateix pla. Assumim lliurement determinades identitats de la mateixa manera que podem assumir lliurement determinades pluralitats que en altres temps no es podien assumir de cap manera. De la mateixa manera, les properes generacions potser modificaran o modularan allò que avui assumim segons els valors imperants en aquell moment.

En l'Àmbit de la Catalunya en xarxa, la pregunta que s'haurien pogut fer els especialistes que hi ha participat és què cal fer perquè Catalunya funcioni? Davant una qüestió així, la temptació immediata és caure en el parany de la concreció, del programa d'acció, de posar l'arada davant els bous. De fet, aquesta és una flaqueza del catalanisme —i, probablement, del país i de la política— d'un temps ençà: s'ha idealitzat tant el fer coses que, massa sovint, no s'ha tingut prou en compte el perquè de fer-les.

Per això, la pregunta real que s'ha plantejat des d'aquest Àmbit no ha estat què cal fer perquè Catalunya funcioni —que és més pròpia d'un programa electoral—, sinó quins són els temes i els reptes rellevants als quals s'ha de donar resposta perquè Catalunya funcioni —que un plantejament més propi d'una doctrina política. Per tant, sobre què ha de reflexionar i pronunciar-se el catalanisme, quines qüestions han de figurar necessàriament en l'agenda del catalanisme renovat i situat en les coordenades dels temps actuals.

Hi ha dos elements que han caracteritzat el catalanisme —fins i tot l'han definit en el seu corrent històric majoritari—, que són la identificació amb la modernitat i l'assumpció del reformisme. Tanmateix, els valors de la modernitat han estat qüestionats, fins al punt que avui dia el que preocupa és com sostenir la societat i el model econòmic a partir de premisses diferents. D'altra banda, cada vegada s'entén més i millor que el reformisme, positiu d'entrada, pot esdevenir una limitació si no es combina, en determinats moments, amb l'esperit rupturista indispensable per a fer salts endavant. Aquests dos aspectes també han determinat la reflexió sobre la Catalunya en xarxa.

Igualment, es reivindica l'esperit de la diferència. Catalunya no ha d'aspirar a ser igual que els altres, sinó a ser tan diferenciada com també són els altres —això no és tancar-se en les essències sinó, ben altrament, buscar unes significacions que ens reconeguim i que ens donin valor per a la interrelació, que faci interessant tractar amb nosaltres. Per a assolir-ho, i des de la valoració de la diversitat interna com un gran actiu, cal entendre Catalunya com una unitat de projecció global. Això significa assumir que la metropolitanitat de Barcelona s'ha estès a tot el país, que Catalunya és un fenomen metropolità (en el sentit dels fenòmens metropolitans

que emergeixen avui, no pas com eren els de fa mig segle) i que caldria abandonar la pertinàcia a dividir el país en dues realitats pretesament confrontades i contradictòries. És un fet irrefutable l'èxit de l'ideal de la Catalunya-ciutat que perseguien els noucentistes. En conseqüència, el disseny de la governació del territori ha de donar resposta imaginativa a les noves realitats més que inspirar-se en models arcaics.

Aquest canvi de model —preparar-se per al futur en comptes d'insistir en plantejaments caducats— ha d'afectar altres aspectes igualment rellevants. Posem alguns exemples. L'urbanisme ha de superar la seva visió centrada en l'ocupació i la transformació de nous territoris per a entendre que el conjunt d'espais urbans i espais oberts o lliures configuren la realitat del país, amb funcions complementàries i igualment necessàries, i ha de contemplar la reinvençió o el reciclatge dels territoris ja ocupats i afavorir-ne la mixticitat d'usos.

L'educació ha de ser reformada per tal que esdevingui realment útil davant les exigències de talent difús, de creativitat, de flexibilitat laboral, etcètera. Per tant, ha d'evolucionar no tan sols en els mitjans sinó, sobretot, en els continguts. El model energètic ha de substituir l'hegemonia del petroli i el malbaratament energètic per una diversificació real —i mental—, en la qual el fet de ser consumidor i de ser productor d'energia resulti més entremesclat i que doni resposta als reptes del canvi climàtic. El model industrial dels segles passats ha de donar pas a un nou model que tingui unes bases productives distintes, inclosa l'economia verda. La llista de reformes és més llarga, però això no treu que sigui cabdal actuar en tots aquests terrenys amb vocació innovadora i renovadora.

La sostenibilitat ha d'amarar, inevitablement, els propòsits que

acabem d'assenyalar. Altrament, tindrien una vigència caduca. Ara bé, la sostenibilitat que interessa al pensament catalanista no és l'efervescent conflictivitat local amb excuses ambientalistes, sinó la implicació en les respostes als grans reptes globals, com a actor decidit i no pas com a espectador resignat.

Òbviament, la xarxa té un rol bàsic en aquesta reformulació, però la xarxa no pas entesa com un conjunt d'infraestructures de suport, sinó com una concepció del territori i de la societat basada en la interacció —lluny d'autosuficiències mal enteses. Una interacció que estimula la porositat del país, que fomenta les jerarquies ambivalents, que aposta per la interacció en tots dos sentits (no només receptors del que passa fora sinó també emissors actius), a més d'un llarg etcètera.

Aquest enfocament no pretén dissoldre la unitat del país, al contrari; ens ha de donar la possibilitat de construir un projecte de país —imprescindible disposar-ne— que es configura des del “sí” com també des dels “nos”. És absurd aspirar a ser bons en tot, distribuir els esforços en mil direccions, perquè ens esgota sense obtenir resultats satisfactoris en gairebé res. Hem de triar, des del realisme i el pragmatisme, quins són els àmbits en què podem i volem excel·lir. Això s'ha intentat moltes vegades, però s'ha fet només per la banda dels “sí”. L'èxit depèn dels “nos”, és a dir, de si també sabem dir no a opcions alternatives que disgreguen les nostres limitades capacitats.

D'això se'n deriva, és clar, una exigència d'efectivitat i d'eficiència, les quals comporten capacitat d'execució. Aquí entrem en el terreny de la governança, de la reflexió pendent sobre quina administració pública realment volem —i no pas com introduïm variacions al model vigent

a l'Estat, gens vàlid per als desafiaments, complexos i exigents, dels nous temps. Sense fer passos significatius —i segons com radicals— en aquest àmbit, serà difícil que les altres ambicions avancin. També s'ha de “refundar” la forma de governar i la manera d'organitzar l'administració pública: el catalanisme no pot jugar-se-la a apedaçar més la situació actual, que és, es miri com es miri, inoperant.

En aquesta línia, s'ha de reivindicar i reformular el paper complementari, i no pas antitètic, que tenen el sector públic i el sector privat. S'ha de perseguir la col·laboració entre aquestes dues esferes emprenedores. Ni el sector públic ha de buscar un intervencionisme paralitzador, ni el sector privat s'ha de sentir desvinculat dels interessos comuns. Ben altrament, hi ha camins que poden conjugar òptimament els rols cadascun dels dos sectors. Això significa, d'altra banda, que el protagonisme de la renovació del país no pot ser exclusiu de la política. De fet, sense una participació concertada de les diverses esferes que conformen la societat, aquesta renovació és inviable.

En fi, com el lector podrà comprovar, l'Àmbit de la Catalunya en xarxa defensa que en el nou model de país hi ha d'haver un esperit més creador d'allò que podem ser que no pas evocador d'allò que hauríem pogut ser. Hi ha d'haver, al capdavall, un sentit d'urgència, perquè els canvis que la nostra societat necessita no són ajornables de cap manera.

En la conferència que del 20 de novembre Artur Mas ja va intuir algunes de les, diguem-ne receptes, que els experts exposen aquí. Deia Mas, “allà on el catalanisme cercava la pervivència de la nació, hem de substituir-ho per la nació plena, per la vivència de la nació en plenitud. Allà on hi havia l'aposta per la modernització, hem de fer l'aposta per un

país capdavanter. Allà on es buscava la regeneració d'Espanya, hem de situar, a més, Catalunya al món. Construir la Catalunya global. Allà on es parlava d'autonomia o d'autogovern, hem de parlar del dret a decidir per nosaltres mateixos sobre allò que ens és propi". Els materials que ara vostès tenen a les mans amplien abastament aquest sintètic però encertat diagnòstic.

El simplisme polític ha volgut reduir el projecte de Casa Gran de Catalanisme a l'intent de CDC de fixar persones per incorporar-les, per exemple, a candidatures electorals. Aquesta no ha estat la pretensió del projecte que va engegar Artur Mas a finals del 2007. Que quedi això clar d'entrada, per evitar equívocs. Més que una colla de noms destacats, la Casa Gran del Catalanisme era —i és— un concepte que es basa en tres principis prou amplis per facilitar que hi càpiga molta gent: l'humanisme, la democràcia i el catalanisme. El que es va posar en marxa ara fa dos anys tenia més a veure amb el debat intel·lectual i amb l'impacte que les idees han de tenir en l'acció política que no pas amb fórmules orgàniques o personalismes.

Els nostres objectius eren modestos i ambiciosos alhora, perquè, certament, pretendre conduir el debat sobre el futur del catalanisme i com passar del catalanisme tradicional com el que van representar els líders dels segles XIX i XX al nou catalanisme, no és fàcil ni tampoc s'acaba amb l'edició d'aquests tres volums i dels opuscles que presentem en format digitals. Més encara si allò que es persegueix és estendre el catalanisme cap als sectors que avui s'hi mostren indiferents o hostils, i, sobretot, entre les generacions joves. Durant tot el temps que ha durat el procés de debat intern, sovint hi ha hagut qui ens ha preguntat com pensàvem

fer-nos-ho per estendre el catalanisme més enllà de les “fronteres” actuals. Aquest darrers anys s’ha pogut constatar, però, que hi ha dues maneres ben diferents d’encarar la qüestió del catalanisme i del dret a decidir. La primera consisteix a fer apologia de la sobirania a través de la propaganda. La tècnica és ben simple: exaltar l’objectiu sense explicar com es farà, ni qui convocarà, per exemple, un referèndum i sota quina legalitat. És que algú es pot creure de veritat que l’ONU o la UE avalaran un procés com aquest si abans no hem assolit una majoria social prou àmplia per demostrar-ne la conveniència i la validesa. Des del 2006 i l’aparició de les diverses plataformes sobiranistes, s’ha estès la idea que hi ha una mena de sobiranització de la societat catalana. De noment, no hi ha cap indicador fiable que ho avaluï. El que sí és cert és que el sobiranisme ha calat en la política catalana. Ara bé, la fortalesa electoral del nacionalisme català polièdric, que hauria pogut fins i tot formar govern el 2003 i el 2006, no ha d’encegar-nos, perquè la debilitat de l’articulació catalanista, sobiranista o com es vulgui dir, és un fet reconegut per tothom. A més, l’actual president de la Generalitat tampoc no hi creu, com no perd ocasió de proclamar-ho.

La segona via cap a la sobirania recolza, en canvi, en la idea que cal ser conscients que, primer que res, cal construir una majoria social que assumeixi sense problemes els postulats sobiranistes. Que més voldríem que haver pogut superar la fase autonomista! Enganyar-se és molt fàcil, tocar la realitat, gosar palpar-la, ja és més difícil. Si tan convençuts estem que el sobiranisme és un tsunami imparabile, per què, per exemple, ens passem el dia queixant-nos de la debilitat de la catalanitat quotidiana? Per què ens lamentem que el català es mor si hi ha tants sobiranistes disposats a defensar-lo? I així anar fent. Com diu Daniel Innerarity: “Es trien els governs, no els pobles”. O sigui que ens queda molt de camí per convèncer la ciutadania de Catalunya que el

sobiranisme no és una dèria sinó una necessitat. L'important és ampliar la base social del catalanisme, més enllà dels partits, per incorporar tanta gent com sigui possible a la causa, perquè el gran enemic del sobiranisme és, precisament, la indiferència.

Per avançar cap a la sobirania cal abandonar el tacticisme que esclavitzava la política catalana a la batalla efímera i sovint intranscendent. Per enfortir la catalanitat cal, d'entrada, promoure una hegemonia catalanista i, també, consolidar una xarxa d'associacions civils que treballin pel benestar i per prestigiar la reivindicació sobiranista entre els indiferents. L'èxit d'aquest procés es podrà comprovar el dia que el catalanisme hagi mudat per incorporar les noves necessitats del país, moltes de les quals han estat radiografiades en els tres volums que aquí presentem. Si ha sabut bastir un discurs al voltant del dret a decidir que sigui assumible per la majoria de catalans i si els ciutadans catalans que no estan compromesos amb el sobiranisme s'han sumat al projecte o, com a mínim, no els sembla una agressió sinó un pensament polític que també defensa els seus interessos, aleshores estarem en condicions d'anar més lluny. Aquest és el sentit últim de la proposta de Casa Gran del Catalanisme. A més, l'èxit també es podrà mesurar en tant que s'hagi aconseguit de potenciar el prestigi internacional del catalanisme i de la causa catalana. De la Catalunya que decideix i que vol decidir.

AGUSTÍ COLOMINES

Director de la Fundació CatDem

DANIEL ORTIZ, FERRAN SÁEZ I PERE TORRES
Coordiadors dels àmbits *Catalunya Global,*
Catalunya Plural* i *Catalunya en Xarxa.

INTRODUCCIÓ

La Comissió Creació, Llengua i Cultura que s'ha reunit mensualment a la Fundació Catalanista i Demòcrata, al llarg de gairebé un any, s'ha plantejat el CATALANISME o, si més no, la seva necessitat *hic et nunc*, i no sense precisions o, senzillament, postil·les, com (de seguida) va expressar un dels membres del grup: “No m’agrada gens el mot ‘catalanista’, si això vol dir que hi ha uns catalans que ho són i uns altres que no; però m’agrada menys l’escapisme dels qui davant la nostra submissió com a poble ens volen fer creure que deriva d’un problema o defecte de les nostres maneres, de la nostra riquesa o de les nostres dimensions espirituals o pedagògiques, perquè no ens expliquem prou bé.

És en aquest sentit que a l’entorn d’allò que vehicula l’expressió catalanista s’hi juga alguna cosa essencial, i no s’hi val a badar ni a distreure’s un cop més. Feia molta pena veure cantar en Raimon al Castell de Montjuïc celebrant no sé ben bé quin retorn d’una fortalesa que l’únic que simbolitza és la nostra submissió per la força des de 1714. Aquesta imatge d’una veu d’alliberament, que era al cap dels anys una veu en una estranya festa, ens dibuixa el que s’ha acabat. Estem sols i ens cal treballar sols. La contundència de Joan Sales, que ho sap dir amb la duresa amb què cal dir les coses que de debò ens poden despertar, mantenir-nos fermes i fer-nos actuar amb sobrietat, tenacitat i èxits, quan escriu a Mercè Rodoreda: “Que els catalans portin prop de tres-cents anys fent l’imbècil no justifica pas deixar de ser catalans, sinó que ens obliga a deixar de fer l’imbècil.”

Ja des del primer dia va sorgir la pregunta, entre els membres de la Comissió: ¿per què no, el catalanisme? Una necessitat, la del catalanisme, que creiem que pot fer escruixir a la tomba l'autor d'aquell “gran petit llibre” (segons Nicolau d'Olwer, *La nacionalitat catalana*, d'Enric Prat de la Riba) al cap d'un segle, així com els seus fascinats lectors contemporanis: artistes, intel·lectuals, etc. Com ho va expressar un dels membres informalment, ens preguntem moltes vegades per què amb tants anys de Generalitat recobrada no hem estat capaços de fer coses comparables a les que van fer la Mancomunitat i la Generalitat republicana, amb molts menys mitjans, menys traspassos i menys Estatut! De tota manera, diríem que hi ha hagut quòrum, dins d'una normal pluralitat, fins i tot geogràfica, dels seus components (vegeu el breu “Qui és qui” de la Comissió) en la necessitat de fer catalanisme (o seduir cap al catalanisme). Potser per *glocalització* (com veurem més endavant) o, potser també, per diferència, un punt de vista aportat. Amb el benentès que es partia de la CULTURA, no pas de la política, i no tan sols de la cultura considerada amb majúscules, sinó també amb minúscules (l'anomenada “cultura popular”). Totes dues, la majúscula i la minúscula, per dir-ho així, s'han volgut incloure dins el concepte CULTURA, amb les limitacions pròpies d'un grup poc nombrós, per bé que amatent a les dues cultures snowianes (ciències i lletres). Tal com ho ha expressat un dels membres de la Comissió, segurament tots els components voldrien ser fills d'un país sobirà dins la UE, com per exemple Malta (on, per cert, desconeixen el passat català o el desconeixen tant com bona part dels catalans actuals desconeixem els nostres gloriosos cronistes medievals), o Txèquia, i que no els calgués ser res més que un bon ciutadà que paga els seus impostos i compleix les lleis comunes. En aquest punt, hem incidit en la necessitat de tenir molt clara la identitat personal per tal de tenir una identitat nacional

—és a dir, catalana— amb bona salut. Tampoc no s’ha oblidat el perill de la societat global tan en voga, que pot anorrear els sentiments nacionals, sobretot quan qui els defensa no té a la base un Estat propi. D’aquí ve el possible interès de la glocalització.

Tot plegat és una història de desencís de la *nació cultural* (o una minúscula part d’ella) envers la *nació política*, emprant la terminologia de Joan Francesc Mira. Si tots els components de la Comissió se sentissin satisfets amb la realitat cultural i/o política catalana del moment, les propostes no haurien estat més que felicitacions mútues. Ben al contrari, s’ha parlat fins i tot del triomf, ara mateix, del franquisme, més de trenta anys després de la mort del seu promotor. Això no obstant, no s’han pas carregat totes les culpes a la política. Culturalment, es poden repartir entre les entitats que, en principi, representen l’alta cultura (universitats, instituts especialitzats, etc.), fins les que poden representar la cultura popular (mitjans de comunicació). A part, i com a nota a peu de pàgina, gosàriem aconsellar que els polítics han de fer política simulant no ser polítics, tal és el descrèdit de la política (vegeu les xifres de participació en les jornades electorals). La pregunta (—o preguntes—) podria ser: ¿hi ha una part de culpa en la tan lloada societat civil catalana? La parcial desactivació d’aquesta societat civil ¿és culpa de la política? ¿O és aquesta societat civil la culpable del rendiment gens satisfactori de la política actual? Hi podríem afegir que la deficient coordinació dels espais culturals catalans (Catalunya, València, Mallorca), per remolc amb la política (bandejament dels “Països Catalans” a partir de la restauració de la democràcia a Espanya), no hi ha dubte que empeteix l’abast del catalanisme, si més no en el terreny cultural.

Tampoc no s'ha bandejat la història, i s'ha establert, sense dogmatisme, l'any 1948 com a data nefasta per a la vida i la cultura catalanes: constatació que al món no li interessava el cas de Catalunya (la Guerra Freda empenyia); retorn, aquell any, d'un bon nombre d'exiliats, que eren representants culturals, etc. No sense aportar dades que, sovint, no es tenen en compte, com ara: 1) L'any 1943, Josep Maria Cruzet (Editorial Selecta) va publicar *les Obres completes* de Jacint Verdaguer, en ortografia prefabricada, imposada pel Ministeri de Cultura. L'èxit de vendes va ser tal que el 1946 se'n va publicar una reedició. Finalment, el 1949, les va poder publicar en ortografia normalitzada. 2) L'any 1946, Josep Pla va tornar a publicar en català, amb una edició, ampliada, de *Viatge a Catalunya* i una reedició de *Cartes de lluny*. Pla va optar per tornar a ser un escriptor en llengua catalana. Va declarar que els llibres que havia hagut de publicar en castellà havien de ser traduïts al català, i només es podrien considerar originals en aquesta llengua. 3) L'any 1946, també, Josep Maria de Sagarra va reprendre les representacions dramàtiques en llengua catalana. Els teatres es van omplir de gent que tornava a sentir el català dalt d'un escenari. La irrupció en la societat catalana de les obres d'aquests tres escriptors, en els diversos gèneres literaris (Verdaguer en poesia, Pla en prosa i Sagarra en teatre) va contribuir més a la normalització de la cultura catalana –i en català—que no pas les minoritàries edicions –clandestines– d'obres poètiques de Josep Carner (*Nabí*, 1941), Carles Riba (*Elegies de Bierville*, 1942), o J. V. Foix (*Sol, i de dol*, 1947). De tota manera, el 2009, el gairebé silenci general entorn del cinquantenari de la mort de Carles Riba, tan sols commemorat universitàriament, palesa que el respecte per l'alta cultura també ha minvat clamorosament, a desgrat de les càtedres de filologia catalana i dels mitjans de comunicació catalans. Una nota a peu de pàgina:

convé recordar que, quan parlem de teatre català als anys quaranta del segle passat, en definitiva estem parlant del Teatre Romea de Barcelona, i prou. A part d'això, naturalment, podríem incloure els casals parroquials, per exemple, que tímidament incorporaven la llengua catalana en les seves representacions en la llarga postguerra. En aquest punt, de tota manera, és significatiu que fa pocs anys el Teatre Nacional de Catalunya (TNC) representés simultàniament *Don Gil de las calzas verdes* (sala gran) i un Espriu (sala petita).

Enllaçant amb aquestes consideracions, va sorgir el paper —tot un tema— següent:

1. 1948-2008:
UNA PERSPECTIVA
POPULAR DEL
CATALANISME
CULTURAL

L'any 1948, Salvador Espriu va escriure *Primera història d'Esther* amb l'objectiu de salvar la llengua catalana d'una desaparició que veia propera.

Durant la temporada teatral 2006-2007, el 40% dels 2,6 milions d'espectadors que van omplir els teatres barcelonins van assistir a espectacles en català (el 31% va triar-los en castellà). El 46% dels muntatges eren d'autors locals. A primers dels anys 60, naixia el fenomen de la Nova Cançó per intentar que el català tornés a sonar als celoberts. Al 2008, mig milió de persones consumeix habitualment música en català, els concerts de grups com Antònia Font o Gossos esgoten les entrades en pocs dies i el 2007 set bandes o solistes catalanoparlants van vendre més de 15.000 discos, cosa força meritòria davant la brutal davallada d'aquest negoci. Hi ha nous cantautors, de gran qualitat, com Roger Mas, que no tenen res a envejar als mestres dels anys 70, i grups de *hip-hop* que "rapegen" en la llengua del país.

»Tot això són dades objectives, palpables, provinents de l'Associació d'Empreses de Teatre de Catalunya o de la Societat General d'Autors i Editors d'Espanya. A més, només cal sintonitzar alguna ràdio-fórmula musical, llegir algun diari autocentrat o passejar per Barcelona tot parant atenció en els cartells enganxats a qualsevol banda, per veure que la cultura popular d'expressió catalana és a tot arreu. El català cada cop és més present. La llengua no és cap barrera, ni tan sols per triomfar més enllà de les fronteres lingüístiques: cantar en castellà, avui, no t'assegura pas un futur millor. I, si no, que ho diguin als valencians Obrint Pas, que l'últim any deuen haver fet una cinquantena de concerts per Europa i Amèrica Llatina. Però això *íté* res a veure amb el catalanisme? ¿Tot aquest garbuix de creadors que canten o

escriuen en català és catalanista, o té cap afinitat amb el catalanisme? Doncs, sí i no. Crec que un dels progressos més importants d'aquest país ha estat deslligar parcialment la producció cultural de la política, sobretot la de base popular. El problema, això no obstant, és doble: per una banda, una certa invisibilitat de les propostes emergents que sí que tenen el ressò que es mereixen en altres cultures properes; i un marcat seguidisme català (fins i tot emmirallament) de tot allò espanyol. Això passa perquè el marc referencial és Espanya, i encara comparem les 5.000 còpies setmanals que ha venut Miguel Bosé del seu últim disc amb les 1.500 que han col·locat Els Pets, quan per dimensió poblacional estarien si fa no fa al mateix nivell. Això provoca que per als mitjans de comunicació de masses catalans sigui més important Miguel Bosé que no pas Els Pets.

»Els creadors de referents populars catalans, a més –sobretot els més joves–, fugen tant com poden de la política, amb l'afegit que els polítics coneixen ben poc què passa al carrer. Els creadors pensen que el millor és no mesclar ous amb cargols i que poden treure poc profit de retratar-se públicament –vaja, el que passa a la major part d'Occident! No els cal brandar estelades quan és l'audiència qui les porta. ¿No hi ha cançó protesta, reivindicativa, fins i tot catalanista? I tant, i molt més explícita, però ara és natural, i es renova any rere any. El 1948 no teníem cap Duke Ellington ni cap Dizzy Gillespie, i ara hi ha una sèrie de músics de jazz que toquen arreu d'Europa, i és popular arreu del món entre els joves un estil musical anomenat Barcelona Sound, mestís, que fa servir també el català. El 1948, no hi havia, tampoc, milers de lectors apuntats als clubs de lectura de les biblioteques. Potser sí que vivim un moment de crisi, en què la balança pot tornar a decantar-se en contra nostra, però el que hi ha per sota,

a la base, té un gruix considerable. ¿Podem ser optimistes? Voldria respondre que sí. Una altra cosa és creure'ns a nosaltres mateixos en el present, l'any 2008, primeria del segle XXI.»

L'autor del paper hi afegeix un *post scriptum*: “Un tema futur a tractar, i que ultrapassava aquest paper, podria ser el del poc respecte que hi ha a Catalunya, sobretot des dels estaments oficials, per l'alta cultura. I només cal repassar què llegeixen els escolars o veure els autors que els demanen a la selectivitat, tot comparant-los amb els que es fan llegir a França o a Espanya. Recordo una reflexió de Peter Sloterdijk, crec que del petit assaig que, publicat en castellà, porta el títol *En el mismo barco*, en la qual deixa clar que les nacions són les lectures obligatòries de l'escola. Hi estic força d'acord.” L'autor, també, rebla la consideració de la cultura popular amb el següent paper :

¿CULTURA POP CATALANA?

«Catalunya és un país curiós, i pel que fa al consum cultural, encara més. Deu ser l'única nació d'Occident on de mitjana es venen més llibres que discos: de novel·les escrites en català que superin els 10.000 exemplars venuts n'hi ha cada any moltes més que no pas d'àlbums. ¿Podríem dir que som un país culte, que prefereix la lectura? No. Passa que aparentment la cultura popular catalana no fa servir un dels elements aglutinadors més potents de la història: la música. ¿És que no hi ha grups, bandes, solistes, que atreguin els joves, que els expliquin com se senten, que els contin històries pròximes? Tampoc. ¿Cal un altre manifest, cinquanta anys després del de Lluís Serrahima, que reclami cançons d'ara? En absolut.

»Abans d'entrar en matèria, voldria deixar clar què entenc per cultura popular, avui, estiu del 2009. D'una banda, la cultura popular

són les manifestacions artístiques, de més alt o més baix nivell, que coneix tothom, des de Joan Pera a Joan Manuel Serrat, passant per Bruce Springsteen o Steven Spielberg, Albert Sánchez Piñol, Carlos Ruiz Zafón o Stieg Larsson, Dagoll Dagom o Comediants. D'altre costat, la cultura popular són les manifestacions culturals que apareixen assíduament als mitjans de comunicació de masses. I aquí hi ha el nostre problema, ja que els mitjans catalans són els que parlen menys de la cultura popular de Catalunya. Quan es tracta de lloar les virtuts de Larsson, gasten tones de tinta i de minuts de vídeo. ¿No haurien de donar el mateix tractament a Albert Sánchez Piñol, quan *La pell freda* ha venut tant com la versió catalana d'*Els homes que no estimaven les dones*? Quan es tracta d'un producte cultural forà –espanyol inclòs— no se'n posa en entredit l'originalitat, però quan és local tot són dubtes. I, si no, que ho preguntin a Sau, Sopa de Cabra o Els Pets. En canvi, ningú no qüestionarà la força d'Estopa com a producte genuí, quan ha estat més beneficiari d'accions de màrqueting directe –públic i privat— que no pas les bandes de l'anomenat Rock Català abans esmentades.

»Posaré un altre exemple, encara més esclaridor, tot comparant dos guitarristes excepcionals, tant l'un com l'altre: Vicente Amigo i Toti Soler. Setmanes enrere, el sevillà va presentar en concert a Barcelona el seu darrer disc, *Paseo de Gracia*, i la premsa de la ciutat li va dedicar extenses entrevistes. Mesos enrere, Toti Soler va treure al mercat un àlbum tan bo com l'altre, *La vida més alta*, i només va aparèixer de manera destacada als dos diaris escrits en català, *El Punt* i *Avui*. ¿És millor l'un que l'altre? No. ¿No és un deure de tot periodista estar al corrent del que s'està produint al seu carrer? Hauria de ser-ho, però aquí no és pas així. ¿No hauríem d'estar orgullosos d'un guitarrista que omple auditoris a Centreuropa o al Brasil? Doncs sembla que

a ningú no li importi. Si més no, fins que li donin un Grammy. Aleshores tothom correrà.»

¿CANÇONS D'ARA?

«Torno al començament. ¿Calen cançons d'ara?, ens podríem preguntar. Abans he respost amb una negació taxativa, perquè n'hi ha, i moltes, però segurament la massa no ho sap. Els joves d'ara, tanmateix, mantenen una relació molt més desacomplexada amb la música que dècades enrere. Són pocs els que compren un disc o van a un concert per militància. Ho fan perquè els agrada. I de gent que va als recitals de música cantada en català n'hi ha molta, molta més de la que els mitjans de comunicació de masses recullen. Reprenc els exemples. Antònia Font va esgotar en quatre dies, l'any passat, les 2.000 entrades del seu concert al Liceu. I a hores d'ara, de cara al llançament d'un altre disc, no descarten pas *assaltar* el Palau Sant Jordi. Els Gossos, pel concert de celebració de quinze anys a la carretera, també van vendre en pocs dies els 2.000 tiquets de l'Auditori de Barcelona. En canvi, a una banda molt ben tractada pels *media* com Ojos de Brujo, símbol de la modernitat barcelonina, els va costar penes i treballs aplegar gent necessària per omplir la sala gran de l'edifici de Rafael Moneo.

»L'escena musical d'expressió catalana és riquíssima, comparable a qualsevol racó d'Occident, cosa que no passava ni fa deu anys, però el *stablishment* es nega a veure-ho. I només ha començat a percebre-ho amb l'esclat d'una banda de quatre nois de Gràcia, Manel, que arrasa allà on va des de fa uns mesos. Només els dos diaris nacionals escrits en català van parlar del fenomen Manel quan tot just començava, mentre la resta evitava parlar de la bola de neu. Fins que els va caure al damunt. El mateix va passar als mitjans de comunicació públics

del país. La inèrcia, en aquest cas, els feia ignorar que els Manel eren l'esdeveniment de l'any, però van haver de rendir-se a l'evidència, i quan tothom en parlava no els va quedar més remei que fer-se'n ressò. I això no ho van pas fer amb Estopa. En qualsevol país europeu, els Manel no podrien caminar tranquils pel carrer, la gent se'ls trobaria a la sopa, haurien sortit en alguna sèrie de televisió. Però aquí som diferents. La gent, tanmateix, comença a canviar.»

¿PEL·LÍCULES I MUSICALS D'ARA?

«Amb el cinema el problema és d'una altra índole, ja que a Catalunya no s'ha produït cap fenomen local des de fa anys. Es consumeixen bàsicament cintes de fora, i si una pel·lícula d'aquí té èxit no deixa de ser un oasi en el desert. El cinema és l'art més industrial, el que necessita una inversió més gran, i els mitjans tècnics de producció marquen la diferència. A més, els creadors locals semblen viure al marge de la societat, i aquí avui sembla impossible que algú pugui rodar una pel·lícula com *Lions For Lambs*, *Il divo* o *The Queen*. Es fan obres d'art, sí, com alguns dels films de Marc Recha, Cesc Gay o Pere Portabella, i molts documentals. Els escassos productes massius locals s'exhibeixen sempre en castellà, com és el cas de *Rec* o *El orfanato*, i ningú no es preocupa pel català, com si l'equació català-taquilla fos impossible. Quan l'únic que importa realment és la qualitat del producte massiu, i si dues pel·lícules sueques com *Deixa'm entrar* o *Els homes que no estimaven les dones* poden recollir molts diners, ¿per què no ho ha de fer un film rodat en V.O. catalana? És només una qüestió de voluntat i una mica de desig de risc dels empresaris, i la voluntat de l'administració. Ara sembla que s'han decidit a invertir en aquest sentit i s'estan preparant pel·lícules que poden tenir impacte, com l'adaptació del *Mecanoscrit del segon origen* o *Pa negre*. Potser sí que caldria un manifest com el de Serrahima aplicat al cinema: calen

pellícules d'ara. El que és incomprendible és constatar que existeix un imaginari col·lectiu audiovisual construït gràcies a TV3 i les seves *soap operas*, de gran audiència, i això no té una translació directa al món del cinema, com passa a la resta del món. A més, a diferència de fa deu anys, no podem dir que Madrid concentra la major part de la producció audiovisual i que aquí no hi ha productores, ja que avui dia el 40% de pel·lícules, anuncis, sèries, etc., de l'Estat es fan a Catalunya.

Quant al teatre i el seu vessant més massiu, el musical, l'escassa penetració del català és un problema empresarial. Quan les propostes en la llengua pròpia han estat bones, com *Mar i cel*, han tingut èxit. Però ara no hi ha cap firma del sector que aposti per arriscar en aquest camí. Els muntatges que sovintegen la cartellera són de nivell subterrani i, això no obstant, recapten uns 200.000 euros setmanals. ¿S'haurien de construir productes de màrqueting com *La bella y la bestia* o *Mamma mia*? Caldria, sí, però no hi ha ningú amb ganes d'invertir tres milions d'euros en una proposta d'aquest estil i, a més, "comprar" la premsa de Barcelona, que és el que fan actualment els empresaris "exitosos" del sector.

Respecte al teatre de text, la situació millora. És segurament el producte massiu, al costat de la literatura, que, a pesar de tot, gaudeix de més bona salut. Hi ha moltes produccions que superen els 10.000 espectadors. Potser és aquí on es nota la influència de l'imaginari col·lectiu creat per TV3, ja que la majoria de la gent, quan va al teatre, no es pregunta si l'obra és en català, perquè gairebé tot ho és, i avui dia no es concep un teatre de qualitat que no sigui en la llengua pròpia, de les propostes més experimentals a les més massives.»

¿CREADORS I PAÏSOS CATALANS?

«Una característica comuna entre els creadors que utilitzen la llengua catalana és que, de manera majoritària, no tenen motivacions polítiques, si més no els més joves. Escriuen o canten en català de manera natural, saben que el seu mercat és el català, i fins i tot al cinema la tendència industrial camina cap a la llengua pròpia, tot i el que he afirmat més amunt. Hi ha, a més, fills de la immigració més recent que adopten el català per expressar-se artísticament. Conec integrants de grups musicals barcelonins provinents de l'Argentina, d'Algèria o de Veneçuela involucrats en projectes catalanoparlants.

»Si volguéssim identificar políticament bandes com Antònia Font, Mishima, Mazoni o Manel, tindriem molts problemes si ens haguéssim de guiar per les lletres de les cançons. A més, la identificació és una cosa que eviten expressament. Esquiven les preguntes sobre el tema i prefereixen no parlar-ne, llevat dels grups que són reivindicatius *per se*. La majoria defugen el paraigua institucional i el pitjor que podrien fer les autoritats del país és immiscir-se en aquest terreny. D'aquí ve l'encert de la política musical de l'actual Institut Català de les Indústries Culturals, que premia amb subvencions els empresaris que programen músics nascuts al país, amb un petit plus si canten en català. El que haurien de fer les institucions és deixar de banda qüestions identitàries i promoure realment els circuits – comunicatius i físics – perquè aquest excel·lent planter que està emergint disposi d'espais per mostrar la seva obra, poder viure de la música i esdevenir realment populars.

»Ningú no parla dels “Països Catalans”, però són un fet, encara que sols es tracti d'una qüestió de mercat. Perquè, ¿on pot arribar més

un grup de La Bisbal d'Empordà: a Gandia o a Màlaga? La resposta és evident. El trànsit entre el Principat i les Illes Balears és fluidíssim, i entre el País Valencià i la resta de territoris de parla catalana comença a activar-se de nord a sud, si bé de sud a nord ja fa temps que funciona. A nivell literari, la interconnexió és encara més evident, amb autors d'aquí que publiquen allà, poetes d'allí que reciten més enllà, etc. El moviment, segurament, mai no havia estat tan gran i tan intens. Fins i tot *La Vanguardia* es va veure obligada a publicar un mapa dels Països Catalans el desembre passat per il·lustrar la bona salut de la nova onada de músics de les Illes Balears, Catalunya i el País Valencià. Tot i que a nivell popular és evident que el concepte *Països Catalans* no funciona, a nivell intel·lectual o artístic és una evidència flagrant que existeix. *Que baixi* és potser només qüestió de temps o d'alguna ment il·luminada que trobi un canvi de denominació. Aleshores podrem parlar plenament d'una cultura pop catalana, interclassista com ara ho és la música dels joves, desacomplexada, capaç d'explicar el món d'avui a tothom. Això només serà possible a través d'un esforç col·lectiu, que tots parlem del nou disc de Roger Mas o d'Antònia Font, de la darrera pel·lícula de Cesc Gay o Mar Coll, de l'última novel·la d'Albert Sánchez Piñol o Joan Francesc Mira, tant si són bons com si són dolents.»

Un tema que enllaça amb el paper següent, referit també a la polèmica—encara no apagada—de la suposada imposició de la llengua catalana sobre la castellana:

2. CONSIDERACIÓ SOBRE UN CONFLICTE LINGÜÍSTIC FICTICI

La difusió recent de les dades del 2008 de l'enquesta d'usos lingüístics de la Generalitat de Catalunya demostra fins a quin punt és injustificada i irresponsable la posició dels qui voldrien crear un conflicte lingüístic fictici a Catalunya per l'aparent persecució que hi pateix el castellà. Hi ha tornat, per exemple, José María Aznar quan ha afirmat que l'objectiu de la Llei d'Educació de Catalunya és "eradicar l'ensenyament de l'espanyol a l'escola", mentre la Llei diu, literalment: "Els currículums han de garantir el ple domini de les llengües oficials catalana i castellana en finalitzar l'ensenyament obligatori." Les xifres són eloqüents: el castellà l'entén el 99'9% de la població, el sap parlar el 99'7%, el sap llegir el 97'4% i el sap escriure el 95'6%. Els polítics i els mitjans de comunicació que s'escandalitzen davant d'una hipotètica desaparició del castellà a Catalunya s'ho haurien de fer mirar després de valorar serenament aquesta realitat tan nítidament reflectida i tan allunyada dels seus vaticinis amenaçadors. No hi ha conflicte lingüístic i cal ser ferm a l'hora de combatre qualsevol intent de manipulació encaminat a provocar-lo. Hi ha polítics i mitjans de comunicació que creen i potser s'acaben creient les seves pròpies mentides. El catalanisme hauria de ser inflexible a l'hora de respondre amb fermesa i unitàriament davant d'aquest propòsit de deteriorar la convivència.

LA SITUACIÓ REAL DEL CATALÀ:

NI EUFÒRIA NI CATASTROFISME

Pel que fa al català, les dades percentuals del 2008 són: l'entén el 94'6%, el sap parlar el 78'3%, el sap llegir el 81'7% i el sap escriure el 61'8%. I és veritat que, comparant les dades del 2003 amb les del 2008, hi ha una significativa disminució percentual del coneixement del català: l'entén un 1'9% menys i el sap parlar un 3'3% menys. Però tampoc en

aquest cas no queden fonamentades les lectures catastrofistes perquè, tot i que l'augment de població derivat de la immigració ha reduït els percentatges de persones que coneixen el català, del 2003 al 2008 el nombre total de persones que l'entenen s'ha incrementat en més de 400.000, i el de persones que el saben parlar, en 240.000. És evident que cal continuar dedicant energies a impulsar el coneixement del català, que podria quedar arraconat perquè una part de la nova immigració que domina el castellà pot considerar innecessari d'aprendre'l o perquè els qui no coneixen ni el català ni el castellà poden tenir la temptació de concentrar els seus esforços en l'aprenentatge del castellà, pensant que els pot ser útil també en altres territoris. Però és essencial que els nous immigrants s'adonin que el català és una porta decisiva per compartir plenament el país amb els qui hi vivien quan hi han arribat. El català és una llengua amb una història, que ens remunta a Ramon Llull, Bernat Metge o Ausiàs March, que retroba la plenitud de la seva expressió literària amb Verdaguer, el modernisme, el noucentisme i les avantguardes del primer terç del segle XX, però sobretot és una realitat absolutament viva i definitiva de la societat catalana actual, com a factor d'identificació, però també com a eina de comunicació i de participació en la modernitat. Els partidaris dels mals averanys ho tenen magre, perquè cap llengua no mor mentre augmenta el nombre de persones que l'entenen i la parlen. A més de la feina de les institucions, és determinant la de les entitats, les escoles o els mitjans de comunicació, per incorporar al país i a la seva realitat lingüística les persones novingudes. Catalunya ha estat tradicionalment un país amb capacitat d'integració. I cal de nou reforçar l'aposta per una identitat no tancada en ella mateixa, sinó oberta al món, que es reconeix en una llengua pròpia, que valora la importància del castellà i que aspira a un ampli domini d'altres llengües. En aquest sentit, potser seria interessant

de fixar-se un punt concret de Catalunya (posem per cas, la ciutat d'Olot) i veure estadísticament la capacitat lingüística en llengua catalana dels immigrants, magribins en la seva majoria, sense oblidar d'establir la capacitat dels nadius. A simple vista, es podria dir que, quan la comunitat que han trobat els immigrants és potent, l'adaptació és més ràpida i millor i, cosa més important, sense conflictes (allò dels "amics de llengua"). Seria una certa posada en pràctica de la glocalització.

PRIORITATS D'ACCIÓ

Ara bé, ¿quina és la política lingüística que caldria impulsar des de la formulació d'un nou catalanisme? Fonamentalment caldria:

1. Prestigiar la llengua catalana no des d'un exercici nostàlgic, sinó vinculant-hi modernitat, identitat i qualitat:

a) Reforçar-la com a llengua vehicular habitual a totes les institucions del país: Parlament, Govern, Ajuntaments, Administració de Justícia, transports públics... Hi ha un risc de relaxació, que percebem, per exemple, en l'ús del castellà entre els mossos d'esquadra o entre el personal auxiliar d'arxius i biblioteques, després de la incorporació massiva de nous membres. Per tant, caldria facilitar no tan sols la formació en llengua catalana del funcionariat, i materials i formularis en suport digital per afavorir l'ús d'un llenguatge administratiu català que sigui percebut com un instrument de modernitat, sinó també dur a terme una tasca que reforci el sentit institucional dels funcionaris i la seva identificació amb el país i la seva llengua.

b) Associar-la a literatura i a altres productes culturals de qualitat (teatre, cinema, cançó, etc.).

2. Popularitzar-la:

a) Impulsar una cultura de masses en català que passi pels mitjans de comunicació (internet, televisió, ràdio i premsa), l'esport, la cultura popular, el còmic, els espectacles i les ocasions de participació massiva.

b) Normalitzar i generalitzar la presència del català en les activitats de lleure i aprofitar el potencial que ofereixen els referents mobilitzadors dels joves.

3. Estendre'n l'ús del català dins de l'activitat econòmica, més enllà de l'àmbit comercial:

a) A hores d'ara, la retolació d'establiments comercials incorpora cada cop més el català, i el català té una presència considerable en la publicitat, però cal afavorir molt més l'etiquetatge de productes en català i la retolació interna dels establiments a fi de consolidar la percepció de normalitat en l'ús de la llengua.

b) Potenciar l'ús del català, tant oralment com per escrit, com a eina de treball a l'interior de les empreses, on és molt escàs sobretot en la documentació de gestió.

3. LA UNITAT LINGÜÍSTICA

La unitat lingüística amb el País Valencià, les Balears, Andorra, la Franja d'Aragó i l'Alguer és absolutament irrenunciable, i cal treballar per fer-la visible i concreta en un mercat cultural comú cada cop més entrellaçat i dens, que superi les barreres polítiques, els estereotips, les reticències irracionals... Però alhora cal actuar des de Catalunya amb un gran respecte a la manera com als altres territoris es viu la consciència de la llengua pròpia, incloent-hi la denominació, sobretot en el cas valencià, on és preferible que se'n digui valencià, si així deixa de qüestionar-se la unitat lingüística. Des de Catalunya, involuntàriament, afavorit per raons històriques, hi ha un risc de plantejar les relacions amb els altres territoris amb un llenguatge que pot ser percebut com a neocolonial. Cal, en canvi, construir complicitats des del reconeixement que no hi ha d'haver supeditació als altres, sinó confluència i treball compartit per dotar d'una major plenitud la llengua catalana i tota la cultura que s'hi vehicula arreu dels territoris on es parla.

CRITERIS GENERALS

Es tractaria de fer que el nou catalanisme no transmetés una imatge de resistencialisme, de sentimentalisme, d'antipragmatisme, d'anar contra corrent, de no tocar de peus a terra..., sinó d'apostar serenament, lúcidament, sense crispacions i sense renúncies, per crear les condicions perquè la identificació amb el país tingui com a correlat natural indiscutible adoptar el català com a llengua d'ús habitual.

Cal concentrar l'atenció en l'assumpció de la llengua catalana entre els joves com a expressió de la personalitat col·lectiva de la qual formen part, però també com a forma de participació de la modernitat (internet, música, jocs, espectacles...). Les entitats juvenils i l'activitat

empresarial vinculades al consum cultural, esportiu i lúdic dels joves, hi poden tenir un paper clau.

Cal fer un esforç especial per aconseguir que el procés d'integració de la nova immigració culmini en la plena assumpció del català com a principal exponent de l'arrelament al país. En aquest objectiu, les institucions oficials han de complir un paper rellevant, però és especialment determinant la funció que compleixi la societat civil, des de les persones concretes a les entitats culturals, cíviques i assistencials.

I incidint sobre el tema lingüístic i/o territorial:

ALLÒ QUE DIEM I COM HO DIEM

«El nom de la llengua

Repasant la situació actual, si bé el nom de *llengua catalana* és la denominació, de bon tros, de més acceptació i vigència (de fet, plena fora del domini lingüístic), cal no ignorar que encara té una gran contestació interna (fora de Catalunya), i sobretot al País Valencià; i no sols contestació d'oposició activa, políticament actuada, sinó també que una gran quantitat de parlants (sense estar-hi en contra) *no s'identifica* gens amb la denominació *llengua catalana*, i això no sols al País Valencià, però sobretot al País Valencià. I els valencians són un terç dels catalanoparlants.

Cal remarcar-ho: al País Valencià, des d'Acció Cultural fins a la Federació Escola Valenciana, es fa servir la denominació valencià quan es pretén arribar a un públic més o menys popular (més o menys informat de la unitat de la llengua).

Si el nom de la llengua ens causa problemes, no cal dir ja el nom del domini lingüístic. La proposta fusteriana d'anomenar-lo *Països Catalans* (remarcant-ne el plural) havia fet un cert camí, semblava plausible encara al llarg dels anys 80 entre l'activisme militant. Durant els 90 va ser àmpliament combatuda, demonitzada, i ha esdevingut inservible ara mateix.

Què hem de fer, doncs?

Anar ben alerta que les nostres propostes no contradiguin la realitat, no generin rebuig; per tant, fer propostes útils i viables.

Pel que fa al nom de la llengua, no podem prescindir de la diversitat de denominacions. Per sort per a nosaltres, la llengua espanyola o castellana també en té dues. En podríem prendre exemple. I posar-la com a exemple: el nostre cas no semblarà tan excepcional (sempre és millor presentar-se com a normals).

Al costat de la denominació *llengua catalana*, considerem la de *valencià* (fins i tot *llengua valenciana*, tan important des de diversos punts de vista, com són la tradició cultural, l'arrelament i el factor demogràfic. Totes dues haurien de ser sinònimes, no contraposades, preferides en l'ús segons el lloc i el moment. El compost *catalano-valencià* (o *valenciano-català*) és massa llarg, inviable, antinatural, inacceptable per als que no siguin ni valencians ni catalans. Pot ser útil per a alguna mena de document oficial o per a un ús protocol·lari. Incomparablement menys adequada que l'ús alternat dels sinònims *valencià* i *català*. Dins del grup, però, hi ha hagut una certa discrepància, perquè hi ha qui creu que, fins al fusterisme pancatalanista del valencià-català (amb guionet imposat per l'Institut d'Estudis catalans) dels anys setanta del segle passat, hi

ha més tradició contemporània, encara que relativa, de dir-ne català a seques del valencià. Un tema de difícil resolució, certament.

Aquesta *sinonímia* (la *sinonímia català/valencià*), d'una banda, s'hauria de fer servir més en l'ús real, formal o popular (com *castellano* i *español*) i, d'altra banda, s'ha reconegut ja legalment diverses vegades (sentències, dictàmens). Caldria fer una compilació d'aquests textos, donar-los a conèixer, i fer-ne un ús oportú i hàbil.

Probablement, en els textos legals, amb conseqüències administratives o polítiques, que facin referència a la llengua catalana, s'hauria d'insistir en aquesta *sinonímia*.

Sembla clar, doncs, que no es pot prescindir de la denominació *valencià* per a la llengua catalana. *Si nosaltres l'abandonem, la utilitzaran en contra nostra.*

Pel que fa al domini lingüístic, les societats que parlen català difícilment poden ser considerades una nació. Políticament, a hores d'ara, *no es comporten com una nació*: la Catalunya espanyola, la Catalunya francesa, el País Valencià, les Illes Balears i Pitiüses, etc., no són pas un espai on es donen les solidaritats primàries, fonamentals i automàtiques que defineixen políticament un comportament nacional. Si a Catalunya mateix, a l'hora de redactar el darrer Estatut, es reconeix com a nació Catalunya (i *cap partit* no hi va proposar els "Països Catalans"), no cal dir com va això en els altres territoris.

La identitat de llengua no comporta necessàriament una identitat nacional. No es pot posar tot en un mateix sac: la identitat de llengua és

un fet indiscutible, científicament establert, mentre que la pertinença nacional és un fet polític, discutible, que, en el nostre cas, pertany a l'àrea del desig, i encara del desig d'una minoria molt reduïda (reduïdíssima, sobretot fora de Catalunya). Raonaments de l'estil “*com que tenim una mateixa llengua, som una mateixa nació*” poden ser eficaçment contestats amb un altre raonament com ara: “*si no som una mateixa nació, no tenim una mateixa llengua*”.

La diferència que, referida al nostre cas, Joan-Francesc Mira va establir en l'assaig *Crítica de la nació pura*, entre “nació cultural” i “nació política”, és sens dubte encertada i útil; no és tan clar, però, que aquesta terminologia pugui tenir una circulació pública gaire àgil, entre d'altres coses perquè “nació cultural” és vague, equívoc i, fins a un cert punt paradoxal. En aquesta mateixa línia assenyalada per Mira, potser caldria definir el nostre domini lingüístic com un *conjunt de pobles o territoris històrics que comparteixen una mateixa llengua*.

Diem *pobles* d'una forma volgudament ambigua, que permetria sumar-hi diverses sensibilitats (i indefinicions) nacionals.

Compartim la llengua i, per tant, *tot el que la llengua comporta*: un espai de comunicació, una indústria i un mercat culturals, unes estratègies solidàries pel que fa a promoció de la llengua i la cultura pròpies. Ja seria prou que això ho féssim realitat i en traguéssim una certa eficàcia. Som ben lluny d'això, ara mateix. El compromís cívico-polític entre Catalunya, el País Valencià, les Illes, etc., hauria de comprendre sobretot això, a banda de les relacions i la col·laboració necessàries i normals entre bons veïns, amb interessos de vegades comuns (com ara en comunicacions, en tota mena d'infraestructures,

en finançament), i sempre basant-se en aquests interessos concrets (però això ja excedeix l'espai cultural, que és la matèria sobre la qual hem d'opinar en aquest paper).

Per acabar, restaria encara tota la vessant de la *normativització* i els models de llengua –principalment l'estàndard–, que encara són un problema (en gran part, afortunadament resolt).

Podríem dir que tenim una llengua molt unitària, però poc o no prou unificada. És la situació, històricament heretada, que no es pot forçar per fer-la coincidir amb el desig. A hores d'ara, no fóra prudent ni possible promoure una major uniformació de la llengua. Un major grau d'unificació, si es produeix, només vindrà pel cantó de la freqüència d'intercanvis culturals. S'ha de promoure la circulació de tota mena de productes culturals, en llengua catalana, entre tots els nostres territoris. Les petites diferències lingüístiques han de ser acceptades per tots.

Això vol dir que, a carrera llarga, el més potent, previsiblement, farà valdre la seva influència; però això no cal ni explicitar-ho ni donar-ho per fet i acomplert des d'ara. Fóra ben poc intel·ligent, a més d'injust, rebutjar des de Barcelona productes amb qualsevol matís lingüístic foraster.»

4. UN PUNT I A PART: *LA GLOCALITZACIÓ*

A partir de la definició provisional del concepte **glocalització (pensa global i actua local)**, proposat per les ciències socials, podem preguntar-nos com la globalització ha afectat a Catalunya, un país sense estat o, si volem, sense taca distintiva als mapes mundials, que ha suposat, en termes econòmics i socials, noves xarxes de distribució que, segurament, afecten la cultura catalana. S'ha incidit sobre la necessitat de desenvolupar xarxes d'intercanvi d'informació cultural que abastin tot el territori lingüístic. Fins avui, hi ha més aviat fragmentació territorial, que representa una gran pèrdua de cohesió cultural, social i política. Aquest fet, a més, no permet la vertebració d'un mercat interior, únic i consolidat, per als productes culturals catalans.

D'altra banda, segons interpretacions molt esteses, la globalització s'ha vist com un fenomen que converteix en arcaiques les reivindicacions i les identitats nacionals, a partir de la mentalitat que hem de ser només ciutadans del món, i convertir-nos en viatgers i nòmades desarrelats de qualsevol nació. Aquesta interpretació ha fet molt de mal i pretén fer-nos desistir de les nostres reivindicacions. Creiem, però, que hem d'estar molt atents a tots els temes de significats, que en aquest punt tenen una crítica molt general i senzilla. En primer lloc, segons un principi d'asimetria que sempre ens oprimeix, aquesta interpretació no s'aplica a les nacions que tenen estat propi, perquè aquestes no han de repensar res. Per tant, si pensem globalment, però actuem localment, tenim assegurat el nostre paper en el concert internacional.

Pel que fa al tradicional internacionalisme català, en detectem una clara davallada. Per exemple, mentre a Catalunya s'augurava el premi Nobel a Baltasar Porcel –dissortadament traspasat–, no n'hi

havia cap (o poc) esment en els mitjans de comunicació internacionals. Per tant, els instruments—que n'hi ha— de promoció exterior de la cultura catalana s'han de racionalitzar i rendibilitzar. Ara per ara no s'aprofiten prou els mitjans i els recursos existents. Cal una política molt més emprenedora, creativa i eficaç, perquè la cultura catalana pot ser competitiva.

Per altra banda, plana el fantasma que, en l'època de les màximes facilitats de comunicació global, la cultura catalana s'està tornant més provinciana. La cultura catalana s'ha de reinternacionalitzar, i els artistes i els intel·lectuals del país han de prendre part, de manera activa, en els grans debats culturals globals, tant des de les lletres com des de les ciències. Per començar, hi ha d'haver més interrelació entre aquests dos camps. Per exemple, hi ha una manca d'un cens d'artistes catalans capaços de comunicar-se globalment, que vol dir passant per la llengua anglesa —ara com ara, la vehicular. A l'altre costat de l'espectre, ¿hi ha un coneixement dels paisatges dels nostres creadors? Falcar aquest coneixement dins de l'oferta turística podria ser important.

5. EL FUTUR DE CATALUNYA I LES VIRTUTS PERSONALS

L'èxit del nou catalanisme, de Catalunya i de la identitat catalana, depèn de moltes condicions. Una de les principals és que les persones es puguin desenvolupar i realitzar en les activitats que elles es proposin, com les artístiques, culturals, acadèmiques, professionals, econòmiques, empresarials i familiars. L'èxit de la identitat de Catalunya depèn de l'èxit de la identitat dels seus ciutadans. Segurament, també depèn del fet que encara sigui vàlid el concepte de Jaume Vicens Vives segons el qual ens movem per “l'eina i la feina”, avui en plena revisió. Per assolir aquesta finalitat –la de la identitat– és necessari que els ciutadans renovin o adquireixin una mentalitat emprenedora, un esperit de realització a través de l'esforç (la feina), una confiança en si mateixos, en el futur, una solidaritat amb els altres, un sentit de la prudència, del seny o de la saviesa, un ideal de justícia, un coratge per encarar les situacions i una tempra que mantingui el seu control. L'estat (i volem dir l'estat català) ha de procurar “l'eina”, naturalment.

Malauradament, aquestes virtuts ara son escasses. També als Estats Units, que tradicionalment han mantingut els valors de l'èxit personal a través de l'esforç, han reulat en aquests valors. Les hipoteques *subprime*, per exemple (compri aquesta casa amb una hipoteca que difícilment pagarà, però així viurà per damunt de les seves possibilitats, i si d'aquí a uns anys li embarguen la casa, com que els preus hauran pujat, encara hi guanyarà diners. Tots els seus veïns ho fan, vostè no serà el beneït que no ho farà) han contribuït fortament a la crisi financera. La imitació del comportament dels altres que tenen èxit és una gran força en la societat, encara que els mitjans de comunicació ens hagin explicat la crisi econòmica a través de les narratives tradicionals que identifiquen alguns culpables. No cal dir que certes relliscades espectaculars de la societat civil ajudaran ben poc.

UNA NOVA SOCIETAT CIVIL

La societat civil ha de tenir un paper molt més actiu i dinàmic en el desenvolupament de la cultura. En una paraula, ha de tornar a existir. Ara com ara, no es fa gairebé res per estimular la societat civil. En gran mesura el desinterès de la societat civil per la cultura és el fruit natural d'un intervencionisme polític i ideològic mal enfocat. La vida associativa del país té un to molt baix. La vida associativa necessita una redefinició dels seus objectius en la societat actual.

6. CONCLUSIONS PROVISIONALS

La Comissió ha anat centrant les seves reflexions en la necessitat de reformular el concepte de nació des del punt de vista cultural. La nostra manera d'entendre'l té una clara dimensió lingüística i cultural, que fa incompreensible que es retalli un pressupost de cultura perquè estem en una època de crisi econòmica. Si retallem la cultura –podríem concloure–, retallem la nostra identitat. D'altra banda, és vigent encara aquell punt de vista segons el qual una societat culta aguanta millor una crisi econòmica. Ara bé, *les demarcacions polítiques i les lingüístiques no coincideixen*. Segurament no ens ajuda a avançar si en referim al País Valencià com a part de la nació política catalana, encara que hi compartim el que en podríem dir la nació cultural. Convé, doncs, reconsiderar plantejaments massa allunyats dels sentiments majoritaris i desactivar confrontacions nominals per promoure col·laboracions i complicitats efectives.

Deixant de banda la qüestió dels límits nacionals, la Comissió parteix de la premissa que hi ha un *esgotament* del cycle del catalanisme forjat contra el franquisme i que ha encapçalat les institucions des de la Transició. Les darreres generacions no han sofert el franquisme ni han viscut l'entusiasme del redreçament: han crescut en un context menys èpic on la cultura catalana no era víctima d'una persecució i es desenvolupava en una aparença de normalitat, no exempta de mancances significatives. Per reforçar el vincle d'aquestes generacions amb el catalanisme, cal refundar-lo i relançar-lo. El catalanisme continua essent necessari perquè la catalanitat continua essent problemàtica, discutida i negada pels qui aposten per una Espanya uniforme.

Potser s'ha d'esbossar un neocatalanisme associat a ser capdavanters, amb qualitat, prestigi, pertinença a una identitat no resclosida, sinó

inserida de ple i protagonista de la modernitat, una identitat que ens converteixi en referents positius de contrapunt en un entorn globalitzat que homogeneïtza idees, símbols i models de conducta.

El nou catalanisme ha de ser capaç de desencadenar identificació i implicació d'amplis sectors de la societat catalana. Pel que fa a la cultura, ha d'apostar: a) per prestigiar i difondre la producció cultural pròpia a partir d'un cànon definit amb criteris consistents d'excel·lència; b) per la construcció d'una cultura de masses en català; c) per enfortir un mercat cultural que aglutini tots els territoris de llengua catalana; d) per combatre actituds d'autoodi, resignació o renúncia, i impulsar sense complexos la cultura catalana; i e) consolidar un mercat cultural interior únic, que permeti, per exemple, la construcció d'un cànon literari que reflecteixi la veritat de la cultura catalana.

MEMBRES DE LA COMISSIÓ CREACIÓ, LLENGUA I CULTURA

MARTA PESSARRODONA

Presidenta de la Comissió Creació, Llengua i Cultura

Poeta, assagista i traductora. Poesia: *Poemes 1969-2007: Antologia* (2007). Memorialisme: *Mercè Rodoreda i el seu temps* (2005), *Donasses* (2006). Traduccions: Doris Lessing, *Risa africana* (2001); Susan Sontag, *Davant el dolor dels altres* (2003) i Virginia Woolf. *Viajes y viajeros* (2001), entre d'altres. Col·laboradora habitual al diari *Avui* i a la revista *El temps*.

JORDI CABRÉ

Coordenador de la Comissió

Advocat, escriptor i periodista. Col·laborador habitual dels diaris *Avui*, *El Punt i Elsingulardigital*, de les ràdios RAC1, Catalunya Ràdio i COM Ràdio i de TV3. Ha publicat les novel·les *Postal de Krypton*, *La pregària del Diable*, *Rubik a les palpenes* i *El virus de la tristesa*. També ha exercit d'advocat de l'Autoritat Portuària de Barcelona.

ABRAMS, D. Sam. Poeta (*Calculations*, 1997; *Into Footnotes All Their Lust*, 2002), crític i traductor. Professor de Teoria i Crítica i Poesia Catalana Actual a la Universitat Oberta de Catalunya. Col·labora assíduament a les pàgines d'opinió i als suplementes de cultura tant de l'*Avui* com del *Mundo Catalunya*.

BONET, Eduard. Matemàtic. Catedràtic emèrit de la Universitat Ramon Llull a ESADE; membre del consell executiu de l'Associació Europea de Programes de Doctorat en Gestió; membre de l'Escola Doctoral Europea de Coneixement i Gestió; i investigador en epistemologia,

lògica i retòrica en les ciències de la gestió. És membre emèrit de l'IEC. Autor de *Gabriel Ferrater. un amic, un temps, un món* (2009).

DUARTE I MONTSERRAT, Carles. Poeta (*Tríptic hebreu, El silenci, El centre del temps* o *Els immortals*, entre d'altres) i lingüista (*Gramàtica històrica del català*, 3 vols., en col·laboració amb Àlex Alsina). Va ser secretari general de la Presidència de la Generalitat. En l'actualitat dirigeix la Fundació Lluís Carulla, presideix la Comissió de Cultura de la Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País i és secretari del Cercle del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona.

FORCADES, Teresa. Teòloga, metgessa internista i monja benedictina al Monestir de St. Benet de Montserrat. Ha estudiat i treballat als EEUU (State University of New York; Harvard University) i des de 2006 estudia i treballa a Alemanya (Trier Universität i Humboldt Universität, Berlin). Ha publicat: *La Trinitat, avui* (2005), *Els crims de les grans companyies farmacèutiques* (2006) i *La Teologia Feminista en la Història* (2007).

GAROLERA, Narcís. Filòleg i assagista. Professor titular de Filologia Catalana (Universitat Pompeu Fabra). Responsable de l'edició crítica de *l'Obra Completa* de Josep Maria de Sagarra; Editor crític i filòleg d'obres de Jacint Verdaguer, així com d'estudis sobre l'autor. Té en curs de publicació l'edició crítica de *El quadern gris*, de Josep Pla. Col·labora regularment en publicacions especialitzades de llengua i literatura catalanes.

GÓMEZ LABRADO, Víctor. Escriptor i coordinador de la Biblioteca i Casa-Museu Joan Fuster, Sueca. Com a narrador és autor, entre d'altres, de *Quan anàvem d'estarperlo* (2004); i, com assagista, *El segle valencià* (2004). També és autor de guions per a audiovisuals didàctics: *Joan Fuster, una*

biografia visual (2006) i *Sendes i carenes el món d'Enric Valor* (2007).

GOMILA I LLOBERA, Andreu. Poeta, crític literari i periodista. És cap d'Espectacles del diari *Avui*. Ha publicat, en poesia: *Un dia a l'infern dels que són* (2001), *Diari de Buenos Aires* (2007) i *Aquí i ara* (2007). És llicenciat en Periodisme i prepara una tesi sobre Joan Alcover i W.B. Yeats.

RAFANELL, August. Doctor en filologia catalana per la UAB i professor titular d'Història de la Llengua Catalana des de 1986 a la Universitat de Girona. És autor, entre altres llibres, de *La llengua silenciada* (1999), *El català modern* (2000) i *La il·lusió occitana* (2006).

SALES, Jordi. Filòsof. Degà de la Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona des de 2005 i Vicepresident del Consell Rector de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent (2004). Forma part del grup de recerca *Hermenèutica i Platonisme* (1992), la Societat Ibèrica de Filosofia Grega, i del projecte "*Philosophy and Intellectual History in Catalonia (1870-1975)*". Ha publicat estudis sobre, Plató, Descartes, Malebranche, Kant, Husserl, Heidegger, Leo Strauss, Jacob Taubes i diverses figures del pensament català (Pere Coromines, Carles Cardó, Jaume Serra Hunter, Joaquim Xirau, Raimon Galí i d'altres).

VIRGILI, Carmina. Geòloga. Catedràtica emèrita de la Universitat Complutense. Directora de la Secció de Ciències de la Terra de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. Ha estat membre de la primera comissió de transferències de la Generalitat de Catalunya i Secretària d'Estat d'Universitat i Recerca. Senadora per Barcelona i Directora del Col·legi d'Espanya a la Cité International Universitaire de Paris. És autora de *El fin de los mitos geológicos: Lyell* (2003).

SOBRE AQUESTA EDICIÓ:

© Fundació Catalanista i Demòcrata CatDem
Casp, 80
08010 Barcelona
www.catdem.org

Primera Edició: Febrer de 2010

Disseny Interior i Exterior:

La Fabrica de Sombreros
www.lafabricadesombreros.com

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions previstes per les lleis, la reproducció o la transmissió total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, la incorporació sense llicència a qualsevol suport digital o electrònic, la seva recuperació i també la distribució d'exemplars o el préstec.